Wolvencommissie Gelderland

VERSLAG RONDETAFELBIJEENKOMST 23 juni 2026 GEMEENTE HEERDE

1. Inleiding

De Wolvencommissie Gelderland geeft advies aan de provincie over beleid en uitvoering met betrekking tot de wolf. Om ervoor te zorgen dat dit advies zo goed mogelijk aansluit op de maatschappij, wil de commissie weten welke ideeën en zorgen inwoners van de provincie hebben rondom de wolf. Daarom is er op 23 juni een vierde bijeenkomst georganiseerd in de samenwerkende gemeenten Epe en Heerde, waarbij inwoners in gesprek konden gaan met leden van de wolvencommissie, de lokale en provinciale overheid en andere experts. Een gesprek over veiligheid, over vee, over recreatie en over hoe we de beschikbare ruimte met elkaar delen.

De bijeenkomst in Epe-Heerde is één van meerdere kleinschalige, lokale bijeenkomsten. Tijdens deze 'rondetafelgesprekken' delen inwoners, agrariërs, ondernemers, terreinbeheerders en andere betrokkenen hun ervaringen, zorgen en ideeën. De opbrengst van deze avond is vastgelegd in dit verslag en wordt besproken in de komende vergadering van de commissie in september. Ook krijgen alle deelnemers en andere geïnteresseerden dit verslag toegezonden en kunnen zij, als zij zich aanmelden, in de nieuwsbrief van de wolvencommissie lezen hoe de wolvencommissie de opbrengst verder zal verwerken.

De wolvencommissie, vertegenwoordigers van veehouderij, terreineigenaren, faunabeheer en gemeenten, is in 2019 opgericht op initiatief van de schapen- en geitenhouderij. De commissie richt zich op de preventie van wolvenschade en de aanpak van probleemwolven in Gelderland.

Naschrift
<u>Aanvulling naar aanleiding van ontvangen reacties</u>
Na afloop van de bijeenkomst is het verslag toegezonden aan de deelnemers en andere geïnteresseerden. Naar aanleiding hiervan zijn verschillende reacties en aanvullingen ontvangen. Deze zijn, waar relevant, verwerkt in de vorm van naschriften bij de betreffende gesprekstafels.
De naschriften geven aanvullende ervaringen, aandachtspunten en onderwerpen weer die door deelnemers naar voren zijn gebracht. Hiermee wordt beoogd een zo volledig en zorgvuldig mogelijk beeld te geven van de gesprekken tijdens de bijeenkomst.

2. Samenvatting

Tijdens de bijeenkomst gingen deelnemers aan verschillende gesprekstafels met elkaar in gesprek over de aanwezigheid van de wolf. Iedere tafel had een eigen thema, variërend van samenleven met de wolf en de beleving van het bos tot preventieve maatregelen en de rol van de overheid. Daardoor ontstonden gesprekken vanuit verschillende perspectieven, maar waarin opvallend veel overeenkomsten naar voren kwamen.

Deelnemers deelden persoonlijke ervaringen, stelden vragen, uitten zorgen en dachten mee over mogelijke oplossingen. Sommigen spraken vanuit hun dagelijks werk, anderen vanuit hun rol als inwoner, recreant of dierhouder. Ondanks die verschillende achtergronden bleek de betrokkenheid groot. Veel deelnemers gaven aan dat de aanwezigheid van de wolf invloed heeft op hun dagelijks leven en op de manier waarop zij hun omgeving beleven.

Tijdens de gesprekken kwamen dezelfde thema's terug. Veiligheid en veiligheidsbeleving werden veel genoemd, net als de behoefte aan duidelijke informatie en heldere communicatie. Ook was er veel aandacht voor de praktische uitvoerbaarheid van preventieve maatregelen, de verantwoordelijkheden van verschillende overheden en de vraag hoe mens en wolf in de toekomst naast elkaar kunnen blijven leven.

Prettig was dat deelnemers elkaar niet alleen vertelden waar zij zich zorgen over maken, maar ook luisterden naar ervaringen en opvattingen van anderen. Juist die uitwisseling van perspectieven maakte de gesprekken waardevol. Er bleek ruimte te zijn voor verschillende meningen, zonder dat de dialoog uit het oog werd verloren.

Naschrift: nuancering bovenstaande alinea
Deelnemers deelden hun ervaringen, zorgen en opvattingen vanuit verschillende perspectieven. De gesprekken boden ruimte voor uitwisseling, maar ook voor verschillen van inzicht en uiteenlopende opvattingen. Niet alle deelnemers herkenden zich in dezelfde ervaringen of conclusies. De uitwisseling maakte zichtbaar dat er zowel gedeelde zorgen als verschillen bestaan.

Het volgende hoofdstuk beschrijft per gesprekstafel welke onderwerpen aan bod kwamen en welke ervaringen, zorgen, vragen en ideeën deelnemers met elkaar deelden. Waar mogelijk zijn deze aangevuld met beschikbare kennis en feiten. Samen vormen zij de basis voor de rode draden en aanbevelingen die later in dit rapport worden beschreven.

3. Beschrijving van de gesprekstafels

Tafel 1: Samenleven met de wolf

Hoe verandert de aanwezigheid van de wolf het dagelijks leven?

De gesprekken aan deze tafel gingen niet alleen over de wolf zelf, maar vooral over de invloed die zijn aanwezigheid heeft op het dagelijks leven. Deelnemers deelden persoonlijke ervaringen over wonen, werken en recreëren op de Veluwe. Sommigen vertelden dat zij hun gedrag inmiddels hebben aangepast. Anderen gaven juist aan dat zij manieren zoeken om met de nieuwe situatie om te gaan. De centrale vraag was steeds dezelfde: hoe kunnen mens en wolf samenleven in een gebied dat door beiden wordt gebruikt?

"Je bent nooit meer onbevangen als je het bos ingaat. Je staat altijd aan. Terwijl een boswandeling juist ontspanning zou moeten zijn."

Vrijheid en recreatie

Een veelbesproken onderwerp was de manier waarop de aanwezigheid van de wolf de beleving van de omgeving verandert. Verschillende deelnemers vertelden dat zij minder vaak wandelen, hun hond niet meer loslaten of bepaalde gebieden liever vermijden. Ook werden zorgen gedeeld over kinderen en kleinkinderen die in of rondom het bos spelen.

Voor sommige deelnemers betekent dit een grote verandering. Het bos, dat jarenlang werd gezien als een plek om te ontspannen, voelt voor hen minder vanzelfsprekend toegankelijk. Niet iedereen ervaart dat op dezelfde manier, maar de invloed op recreatie en het gevoel van vrijheid kwam inbeide gesprekken regelmatig terug.

Omgaan met onzekerheid

De gesprekken maakten duidelijk dat mensen heel verschillend omgaan met de aanwezigheid van de wolf. Waar de één ervoor kiest het bos zoveel mogelijk te mijden, gaf een ander aan juist te blijven wandelen of fietsen, maar alerter dan voorheen.

Deelnemers benadrukten dat onzekerheid voor iedereen anders voelt. Tegelijkertijd leefde bij veel aanwezigen de behoefte aan meer duidelijkheid. Wanneer is een situatie zorgelijk? Hoe herken je afwijkend gedrag van een wolf? En wat kun je zelf doen wanneer je een wolf tegenkomt? Goede informatie en heldere communicatie werden door veel deelnemers genoemd als belangrijke voorwaarden om met vertrouwen gebruik te blijven maken van het bos.

Samenleven vraagt om duidelijke keuzes

Tijdens het gesprek werd meerdere keren benoemd dat de wolf waarschijnlijk een blijvende plaats in Nederland heeft. Daardoor verschoof de discussie regelmatig van de vraag óf de wolf er mag zijn naar de vraag hoe samenleven mogelijk blijft.

Deelnemers spraken over verschillende manieren om voldoende afstand tussen mens en wolf te behouden. Daarbij kwamen preventieve maatregelen, het voorkomen dat wolven aan mensen wennen en de mogelijkheden om op te treden bij probleemgedrag aan bod. Over de gewenste aanpak verschilden de meningen, maar veel deelnemers vonden het belangrijk dat overheden duidelijk en voorspelbaar handelen.

Naschrift
Draagvlak, flexibiliteit en ruimte voor maatwerk
Naar aanleiding van het rondgestuurde verslag is aanvullend aandacht gevraagd voor de veiligheidsbeleving van inwoners die in of tegen het bos aan wonen. Daarbij werd aangegeven dat zorgen over de aanwezigheid van de wolf niet alleen betrekking hebben op recreatie in het bos, maar ook op de directe woonomgeving.

Er werd verwezen naar signalen over wolven die in achtertuinen van inwoners komen en naar honden die volgens deelnemers zijn gebeten. Deze ervaringen en zorgen waren volgens de ontvangen reacties onvoldoende zichtbaar in het verslag.

Daarnaast werd aandacht gevraagd voor de vraag hoe draagvlak kan worden bereikt. Daarbij werd benoemd dat niet alleen dialoog, maar ook flexibiliteit en proactief handelen van belang zijn. Als voorbeeld werd de situatie op de Renderklippen genoemd, waar honden niet meer los mogen lopen. Er werd voorgesteld om gedurende een aantal uur per dag loslopen toe te staan, omdat er op die momenten goed zicht is op wat er gebeurt.

Ook werd aangegeven dat wolven niet alleen tijdens een boswandeling kunnen worden tegengekomen, maar ook in de bebouwde omgeving en op straat. Dit onderstreept volgens de ontvangen reacties dat de veiligheidsbeleving breder is dan alleen tijdens recreatie in het bos.
Belangrijkste punten
De gesprekken aan de tafel Samenleven met de wolf laten zien dat de terugkeer van de wolf voor veel deelnemers meer betekent dan de komst van een nieuw wild dier. Het raakt aan de manier waarop mensen hun omgeving beleven en gebruiken. Hoewel ervaringen verschillen, kwamen een aantal aandachtspunten steeds terug:

- De aanwezigheid van de wolf heeft invloed op hoe inwoners hun leefomgeving ervaren.
- Gevoelens van veiligheid en vrijheid verschillen per persoon, maar verdienen aandacht.
- Er is behoefte aan duidelijke informatie over het gedrag van wolven en handelingsperspectieven voor inwoners.
- Deelnemers vragen om voorspelbaar beleid en heldere communicatie over verantwoordelijkheden.
- Samenleven vraagt volgens deelnemers om een zorgvuldige afweging tussen de bescherming van de wolf en de veiligheid en leefbaarheid voor mensen.

Tafel 2: Samenleven in het bos

Hoe verandert de beleving van het bos?

Voor veel deelnemers is het bos een plek om te wandelen, hard te lopen, de hond uit te laten of simpelweg tot rust te komen. In de gesprekken werd duidelijk dat de terugkeer van de wolf voor een deel van de aanwezigen die vanzelfsprekendheid heeft veranderd. Niet iedereen ervaart dat op dezelfde manier, maar veel deelnemers gaven aan dat zij zich bewuster zijn van hun omgeving dan voorheen.

"Ik blijf nog steeds door het bos wandelen, maar ik kijk wel vaker om me heen. Dat deed ik vroeger eigenlijk nooit."

Van ontspanning naar alertheid

Een terugkerend onderwerp was de veranderde beleving van het bos. Verschillende deelnemers vertelden dat zij tijdens een wandeling alerter zijn geworden. Waar een bezoek aan het bos vroeger vooral ontspanning bood, is er nu vaker aandacht voor wat zich om hen heen afspeelt. Sommigen kiezen ervoor niet meer alleen te wandelen of bepaalde gebieden te vermijden. Anderen geven aan dat zij hun gebruikelijke activiteiten voortzetten, maar met een ander gevoel dan voorheen. Opvallend was dat deze verandering niet voor iedereen hetzelfde betekent. Waar de één zich daadwerkelijk onveilig voelt, spreekt de ander vooral over een groter bewustzijn van de omgeving.

Verschillende ervaringen, verschillende perspectieven

Juist de verschillen in ervaringen maakten de gesprekken waardevol. Sommige deelnemers gaven aan weinig veranderd te hebben in hun gedrag, terwijl anderen vertelden dat zij hun dagelijkse routines hebben aangepast. Er was begrip voor elkaars ervaringen, ook wanneer de beleving sterk uiteenliep. Die verschillende perspectieven onderstrepen dat samenleven met de wolf voor iedereen iets anders betekent. Er bestaat geen uniforme ervaring en daarmee ook geen eenvoudige oplossing die voor iedereen passend is.

"Ik ben niet bang voor de wolf, maar ik begrijp heel goed dat anderen dat wel zijn."

Naschrift

Samenstelling wolvencommissie

Tijdens de gesprekken werd ook de samenstelling van de Wolvencommissie Gelderland ter sprake gebracht. Er werd aangegeven dat inwoners en mensen die met hun hond gebruikmaken van het bos onvoldoende vertegenwoordigd zijn in de commissie. Daarbij werden vraagtekens geplaatst bij de huidige samenstelling en de mate waarin deze verschillende perspectieven vertegenwoordigt.

Op zoek naar handelingsperspectief

Naast persoonlijke ervaringen werd veel gesproken over de vraag wat mensen kunnen doen wanneer zij een wolf tegenkomen. Deelnemers wisselden kennis uit over gedrag van wolven, ervaringen uit andere landen en de adviezen die op dit moment worden gegeven.

Daarbij kwam meerdere keren naar voren dat mensen behoefte hebben aan praktische informatie. Niet alleen over wat verstandig is om te doen, maar ook over waarom bepaalde adviezen worden gegeven. Duidelijke uitleg draagt volgens deelnemers bij aan een groter gevoel van zekerheid.

Samenleven vraagt om wederzijdse aanpassing

De deelnemers benoemde regelmatig dat samenleven vraagt om aanpassing van zowel mens als dier. Deelnemers spraken over het belang van wolven die voldoende afstand tot mensen blijven houden, maar ook over de manier waarop mensen verantwoord gebruik kunnen blijven maken van het bos.

Hoewel de opvattingen over de gewenste aanpak verschilden, was er brede overeenstemming dat een goede balans nodig is tussen natuur, recreatie en veiligheid.

Belangrijkste punten

De gesprekken aan de tafel Samenleven in het bos laten zien dat de aanwezigheid van de wolf voor veel deelnemers invloed heeft op de manier waarop zij het bos beleven. De belangrijkste aandachtspunten die tijdens de gesprekken naar voren kwamen zijn:

- De beleving van het bos is voor veel deelnemers veranderd.
- Gevoelens van veiligheid verschillen per persoon en verdienen aandacht.
- Er is behoefte aan praktische informatie en duidelijke handelingsperspectieven.
- Samenleven vraagt om een goede balans tussen natuur, recreatie en veiligheid.
- Begrip voor verschillende ervaringen helpt om het gesprek met elkaar te blijven voeren.

"Het bos is nog steeds van ons allemaal. Alleen beleven we het niet allemaal meer op dezelfde manier."

Tafel 3: Advies aan gemeente en provincie

Welke rol verwachten inwoners van de overheid?

Deelnemers aan deze tafel spraken over de vraag wat zij verwachten van gemeente, provincie en andere betrokken organisaties. Daarbij ging het niet alleen over beleid en regelgeving, maar vooral over duidelijkheid, vertrouwen en de manier waarop inwoners worden meegenomen in keuzes.

"Je wilt gewoon weten waar je aan toe bent. Wie beslist er? En wanneer wordt er ingegrepen?"

<u>Duidelijkheid over verantwoordelijkheden</u>

Een veelbesproken onderwerp was de verdeling van verantwoordelijkheden. Voor veel deelnemers was niet altijd duidelijk welke overheid waarvoor verantwoordelijk is en wie uiteindelijk besluiten neemt wanneer zich een incident voordoet.

Volgens deelnemers kan meer duidelijkheid hierover bijdragen aan meer begrip voor de keuzes die worden gemaakt. Daarbij werd benadrukt dat goede communicatie niet pas nodig is wanneer er iets gebeurt, maar juist ook vooraf. Wanneer inwoners weten welke afspraken gelden en welke stappen kunnen worden gezet, ontstaat meer vertrouwen.

<u>Van reageren naar vooruitkijken</u>

Verschillende deelnemers gaven aan dat zij behoefte hebben aan een overheid die niet alleen reageert op incidenten, maar ook vooruitkijkt. Er werd gesproken over de ontwikkeling van de wolvenpopulatie, mogelijke toekomstige situaties en de vraag hoe Nederland zich daarop voorbereidt. Daarbij leefde de wens voor een duidelijke langetermijnvisie. Welke ontwikkelingen worden verwacht? Wanneer worden maatregelen overwogen? En hoe worden inwoners daarover geïnformeerd?

"Zorg dat er een plan ligt voordat er iets gebeurt. Dan hoef je niet steeds achter de feiten aan te lopen."

<u>Betrek praktijkervaring bij beleid</u>

Tijdens de gesprekken kwam meerdere keren naar voren dat inwoners, agrariërs, recreanten en terreinbeheerders dagelijks ervaren wat de aanwezigheid van de wolf betekent. Volgens deelnemers verdient die praktijkervaring een vaste plaats bij de ontwikkeling van beleid.

Daarmee werd niet bedoeld dat ervaringen belangrijker zijn dan wetenschappelijke kennis, maar juist dat beide elkaar aanvullen. Door praktijkervaring en beschikbare kennis met elkaar te verbinden, ontstaat volgens deelnemers een completer beeld van de situatie.

Naschrift

<u>Beleid, DNA-onderzoek en meldpunt</u>

Naar aanleiding van het rondgestuurde verslag is aangegeven dat de behoefte aan beleid, plannen en communicatie niet aan alle gesprekstafels als onderwerp is herkend.
Daarnaast is aandacht gevraagd voor DNA-onderzoek bij wolf-hond incidenten en de instelling van een onafhankelijk meldpunt voor incidenten en signalen rond wolven. Ook is aangegeven dat deze verzoeken al langere tijd bij gemeente, provincie en Rijk onder de aandacht worden gebracht.

Duidelijkheid zorgt voor vertrouwen

Naast beleid en maatregelen werd ook de manier waarop overheden communiceren regelmatig besproken. Deelnemers gaven aan behoefte te hebben aan heldere, toegankelijke en tijdige informatie. Niet alleen over ontwikkelingen rond de wolf, maar ook over de afwegingen die aan besluiten ten grondslag liggen.

Verschillende deelnemers gaven aan dat goede communicatie kan bijdragen aan begrip, ook wanneer mensen het niet altijd eens zijn met een besluit. Daarbij werd het belangrijk gevonden dat inwoners niet alleen worden geïnformeerd, maar ook de mogelijkheid houden om ervaringen en zorgen te blijven delen.

Belangrijkste punten

De gesprekken aan de tafel Advies aan gemeente en provincie laten zien dat deelnemers behoefte hebben aan een overheid die duidelijk communiceert, vooruitkijkt en inwoners actief betrekt bij de verdere ontwikkeling van beleid. De belangrijkste aandachtspunten die tijdens de gesprekken naar voren kwamen zijn:

- Zorg voor heldere communicatie over verantwoordelijkheden en besluitvorming.
- Ontwikkel een herkenbare langetermijnvisie op het samenleven met de wolf.
- Betrek praktijkervaring structureel bij de ontwikkeling van beleid.
- Geef inwoners inzicht in de afwegingen die aan besluiten ten grondslag liggen.
- Blijf investeren in open communicatie en dialoog.

Tafel 4: Preventiemaatregelen voor vee in de praktijk

Hoe werken preventieve maatregelen in de dagelijkse praktijk?

Aan deze tafel stonden de ervaringen van dierhouders centraal. De gesprekken gingen over de maatregelen die worden genomen om landbouwhuisdieren te beschermen tegen de wolf en over de manier waarop deze maatregelen in de praktijk worden toegepast en ervaren. Daarbij bleek al snel dat er geen eenvoudige oplossingen bestaan. Wat op papier haalbaar lijkt, vraagt in de dagelijkse praktijk vaak veel tijd, geld en inzet.
"Je doet het niet alleen om je dieren te beschermen. Je doet het ook zodat je 's nachts weer kunt slapen."

Meer dan een extra raster

In de gesprekken werd duidelijk dat preventieve maatregelen verder gaan dan het plaatsen van een extra draad of een hoger hek. Deelnemers vertelden dat rasters regelmatig moeten worden gecontroleerd en onderhouden en dat de bescherming van vee voortdurend aandacht vraagt.

Voor sommige dierhouders betekent dit een ingrijpende verandering van hun dagelijkse werkzaamheden. Daarbij werd benoemd dat niet zozeer de maatregelen zelf, maar vooral de

voortdurende aanwezigheid van de wolf een emotionele belasting kan vormen. De verantwoordelijkheid om dieren te beschermen en voortdurend alert te blijven, weegt voor veel dierhouders zwaar.

De praktijk is weerbarstig

Deelnemers wisselden ervaringen uit over verschillende vormen van bescherming, zoals wolfwerende rasters en kuddebeschermingshonden. Daarbij werd benadrukt dat geen enkele maatregel in iedere situatie dezelfde uitkomst biedt. De effectiviteit hangt af van het terrein, het type bedrijf en de manier waarop maatregelen worden toegepast en onderhouden.

Ook werd besproken dat sommige maatregelen gevolgen kunnen hebben voor andere gebruikers van het landschap. Zo kwamen de toegankelijkheid van natuurgebieden, recreatief gebruik en de invloed op andere diersoorten aan bod. De gesprekken maakten duidelijk dat iedere maatregel opnieuw vraagt om een afweging tussen verschillende belangen.

"Er bestaat geen oplossing die overal werkt. Je moet steeds kijken naar de situatie op die plek."

Samenleven vraagt om maatwerk

Een terugkerend onderwerp was dat de situatie per locatie verschilt. Wat voor de ene dierhouder goed werkt, is voor een ander nauwelijks toepasbaar. Deelnemers pleitten daarom voor maatwerk in plaats van één uniforme aanpak.

Ook werd gesproken over de ondersteuning die dierhouders nodig hebben. Daarbij ging het niet alleen over financiële regelingen, maar ook over praktische begeleiding, kennisuitwisseling en het delen van ervaringen. Volgens deelnemers kunnen juist deze vormen van ondersteuning bijdragen aan maatregelen die beter aansluiten bij de dagelijkse praktijk.

Belangrijkste punten

De gesprekken aan de tafel Preventiemaatregelen voor vee in de praktijk laten zien dat preventieve maatregelen veel meer vragen dan alleen technische oplossingen. De belangrijkste aandachtspunten die tijdens de gesprekken naar voren kwamen zijn:

- Preventieve maatregelen vragen veel tijd, onderhoud en blijvende aandacht.
- De aanwezigheid van de wolf brengt voor veel dierhouders ook een emotionele belasting met zich mee.
- Geen enkele maatregel is in iedere situatie toepasbaar; maatwerk blijft noodzakelijk.
- Dierhouders hebben behoefte aan praktische ondersteuning, kennisdeling en begeleiding.
- De bescherming van vee hangt samen met bredere keuzes over de inrichting van natuur en leefomgeving.

Tafel 5: Open adviestafel

Ruimte voor wat nog niet was gezegd

De open adviestafel bood deelnemers de gelegenheid om eigen onderwerpen in te brengen. Daardoor ontstond een breed gesprek waarin uiteenlopende ervaringen, zorgen en ideeën samenkwamen. Hoewel de onderwerpen verschilden, hadden zij één overeenkomst: deelnemers wilden aandacht vragen voor aspecten die volgens hen niet uit het oog mogen worden verloren.

"Alles hangt met elkaar samen. Daarom moet je niet alleen naar de wolf kijken, maar ook naar de gevolgen voor mensen, natuur en de omgeving."

Oog voor de lange termijn

Tijdens het gesprek werd meerdere keren benoemd dat de aanwezigheid van de wolf vraagt om keuzes die verder kijken dan de actualiteit. Deelnemers spraken over de ontwikkeling van de wolvenpopulatie, de inrichting van natuurgebieden en de vraag hoe mens en natuur ook in de toekomst dezelfde ruimte kunnen blijven delen. Daarbij werd benadrukt dat tijdige voorbereiding helpt om beter met toekomstige ontwikkelingen om te gaan.

"Blijf vooruitkijken. Wacht niet tot een probleem zich aandient, maar denk nu al na over de volgende stap."

Blijf met elkaar in gesprek

Een opvallend onderwerp was de manier waarop de bijeenkomst zelf werd ervaren. Verschillende deelnemers gaven aan het waardevol te vinden dat er ruimte was om ervaringen uit te wisselen en verschillende perspectieven te horen. Ook wanneer men het inhoudelijk niet met elkaar eens was, werd het gesprek als respectvol en leerzaam ervaren.

Deelnemers spraken de wens uit om deze vorm van ontmoeting voort te zetten. Niet alleen wanneer zich een incident voordoet, maar juist ook in de periode daartussen. Volgens hen draagt een blijvende dialoog bij aan meer wederzijds begrip en betere besluitvorming.

"Juist door met elkaar te blijven praten, krijg je meer begrip voor elkaars zorgen en belangen."

Samenleven is een gezamenlijke opgave

Als de gesprekken aan deze tafel één boodschap laten zien, dan is het dat samenleven met de wolf niet alleen een vraagstuk is voor overheden of terreinbeheerders. Ook inwoners, recreanten, dierhouders en andere betrokkenen spelen daarin een rol. Deelnemers benadrukten dat verschillende belangen naast elkaar kunnen bestaan en dat juist de bereidheid om naar elkaar te luisteren helpt om gezamenlijk naar oplossingen te zoeken.

Belangrijkste punten

De gesprekken aan de Open adviestafel laten zien dat deelnemers verder willen kijken dan de vragen van vandaag. De belangrijkste aandachtspunten die in de gesprekken naar voren kwamen zijn:

- Geef praktijkervaring een blijvende plaats bij de ontwikkeling van beleid.
- Kijk vooruit en ontwikkel een langetermijnvisie op het samenleven met de wolf.
- Blijf inwoners en andere betrokkenen actief betrekken bij toekomstige ontwikkelingen.
- Investeer in blijvende dialoog tussen overheid, deskundigen en inwoners.
- Benader de aanwezigheid van de wolf als onderdeel van een bredere maatschappelijke opgave waarin natuur, veiligheid en leefbaarheid met elkaar in balans worden gebracht.

4. Aanbevelingen

De onderstaande aanbevelingen zijn gebaseerd op de gesprekken tijdens de bijeenkomst in Epe-Heerde en de resultaten van de enquête die deelnemers na afloop hebben ingevuld. De aanbevelingen

zijn bedoeld als input voor de verdere ontwikkeling van het advies van de Wolvencommissie Gelderland aan de provincie.

1. Investeer in heldere en proactieve communicatie

De behoefte aan duidelijke communicatie kwam tijdens vrijwel alle gesprekken terug. Deelnemers willen weten welke keuzes worden gemaakt, waarom die worden gemaakt en welke mogelijkheden zij zelf hebben wanneer zij een wolf tegenkomen of vragen hebben.

Investeer daarom in toegankelijke en tijdige communicatie over beleid, verantwoordelijkheden en handelingsperspectieven. Geef daarnaast terugkoppeling over wat met signalen en ervaringen uit de samenleving wordt gedaan. Heldere communicatie draagt bij aan vertrouwen, begrip en betrokkenheid.

2. Blijf investeren in de dialoog

De bijeenkomst liet zien dat inwoners, veehouders, recreanten, terreinbeheerders en andere betrokkenen bereid zijn om met elkaar in gesprek te gaan, ook wanneer hun standpunten verschillen. Blijf ruimte bieden voor deze gesprekken en organiseer ook in de toekomst bijeenkomsten waarin ervaringen, vragen en zorgen kunnen worden gedeeld. Juist door verschillende perspectieven samen te brengen ontstaat meer begrip en een betere basis voor toekomstige keuzes.

3. Geef praktijkervaring een structurele plaats

In de gesprekken werd duidelijk dat veel kennis aanwezig is bij mensen die dagelijks wonen, werken of recreëren in gebieden waar de wolf voorkomt.
Betrek deze praktijkervaring structureel bij de verdere ontwikkeling en evaluatie van beleid. Praktijkervaring vormt, samen met wetenschappelijke kennis en ecologische inzichten, een belangrijke basis voor goed onderbouwde keuzes.

4. Kies waar mogelijk voor maatwerk

De gesprekken maken duidelijk dat iedere situatie anders is. De omgeving, het gebruik van het gebied en de aard van de veehouderij verschillen per locatie. Daardoor bestaat geen oplossing die overal toepasbaar is. Houd bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid ruimte voor maatwerk, zodat maatregelen beter aansluiten bij de praktijk en bij de verschillende belangen die daarbij een rol spelen.

Naschrift: Deelnemers noemden daarbij ook de mogelijkheid om lokale omstandigheden en praktische uitvoerbaarheid mee te wegen bij het maken van keuzes over recreatie en veiligheid

5. Zorg voor duidelijkheid over verantwoordelijkheden

Veel deelnemers gaven aan dat niet altijd duidelijk is welke overheid waarvoor verantwoordelijk is en welke stappen worden gezet wanneer zich bijzondere situaties voordoen.
Maak inzichtelijk welke rol gemeenten, provincie, terreinbeheerders en andere betrokken organisaties hebben. Duidelijkheid over verantwoordelijkheden helpt inwoners om verwachtingen beter af te stemmen en draagt bij aan vertrouwen in de besluitvorming.

6. Houd oog voor mens én natuur

Deelnemers benadrukten in de bijeenkomst meerdere keren dat de discussie over de wolf meer raakt dan natuurbeheer alleen. De aanwezigheid van de wolf heeft invloed op inwoners, dierhouders, recreanten en andere gebruikers van het gebied.

Blijf daarom bij beleidsontwikkeling oog houden voor zowel de bescherming van de wolf als voor de veiligheid, leefbaarheid en het welzijn van mensen die dagelijks met zijn aanwezigheid te maken hebben.

Ten slotte

De bijeenkomst in Epe-Heerde laat zien dat samenleven met de wolf geen eenvoudige opgave is. Tegelijkertijd maken de gesprekken duidelijk dat er veel gedeelde waarden zijn. De wens om veilig te kunnen wonen, werken en recreëren. De behoefte aan duidelijkheid. En het belang van een overheid die zichtbaar luistert, uitlegt en in gesprek blijft.